

Jordforurening - Indsatsplan 2026

Bornholms Regionskommune

Miljø
Oktober 2025

Resumé af forslag til indsatsplan for jordforurening 2026

Tidligere tiders industri og manglende kendskab til de kemiske stoffers skadelige indvirkning på miljøet og menneskers sundhed har ført til udbredt forurening. Det er regionskommunens opgave at kortlægge, hvor på Bornholm der er konstateret forurening, og hvor der kan forventes at være forurening. På den måde kan vi bedst muligt sikre, at forureningen ikke spreder sig, og at mennesker og miljø beskyttes mod skadelige påvirkninger. Da der er flere kendte jordforureninger, end der er ressourcer til at undersøge og oprense, er det nødvendigt at prioritere indsatsen.

Indsatsplan 2026

- **Nye sager:** Åbning af 4–6 sager med særligt fokus på følsom arealanvendelse og risiko for påvirkning af målsat overfladevand.
- **Byå:** Gennemførelse af undersøgelser på udvalgte strækninger.
- **Klorerede opløsningsmidler:** Fortsat indsats, herunder etablering af nyt afværagesystem ved renseriet *Textilia*.
- **Drift og monitoring:** Videre drift og overvågning af fem eksisterende afværagesystemer i Allinge og Rønne.
- **Ældre sager:** Opfølgning og oprydning i sagsporteføljen – ved årets udgang forventes >130 registrerede grunde i JAR, mens ca. 250 sager fortsat skal overføres fra GeoEnviron.
- **PFAS:** Fokus på baggrunds niveauer gennem undersøgelser i områder uden kendte punktkilder.
- **Kompetenceudvikling:** Løbende styrkelse af medarbejdernes viden og faglige kompetencer.

Budget 2026

Budgettet til kortlægning samt indledende og videregående undersøgelser, inklusive løn og personaleomkostninger, udgør ca. 1,28 mio. kr. Der er afsat 471.439 kr. fra engangsbevillingerne til særlige indsatser, herunder PFAS og overfladevand. Desuden er der budgetteret 1.700.729 kr. til igangværende afværgeindsatser og drift af disse. Det samlede budget for 2026 er således 3.447.419 kr.

Regionskommunens strategi på det regionale jordforureningsområde

Ved kommunalreformen i 2007 fik Bornholms Regionskommune ansvaret for at gennemføre undersøgelser, kortlægning (offentlig registrering af jordforurening) og afværgeforanstaltninger i forbindelse med gamle jordforureninger. I resten af Danmark varetages disse opgaver af regionerne. Sagerne handler som regel om ældre forureninger, hvor juridiske forhold forhindrer, at der kan gives påbud til forureneren om at undersøge eller oprense. Mange af disse forureninger stammer fra før 2001.

Indsatsen prioriteres efter tre strategiske pejlemærker:

- Forureneren betaler
- Indsats, hvor behovet er størst
- Mest miljø for færrest ressourcer

Når der konstateres en jordforurening, forsøger Bornholms Regionskommune først at identificere en forurener, som juridisk kan holdes ansvarlig. Hvis dette ikke er muligt, falder sagen under det regionale jordforureningsområde, og regionskommunen overtager ansvaret.

Efter jordforureningsloven §6 har regionskommunen pligt til at iværksætte en offentlig indsats, hvis forureningen truer:

- Grundvand (områder med særlige drikkevandsinteresser og Indvindingsoplande)
- Overfladevand (jf. Miljøstyrelsens vandplaner)
- Følsom arealanvendelse (boliger, børneinstitutioner, offentlige legepladser)
- Natura 2000-områder

Da antallet af forureninger overstiger de tilgængelige ressourcer, skal indsatsen prioriteres i en årlig indsatsplan.

Prioriteringer i 2026

Bornholms Regionskommune planlægger i 2026 at åbne 4–6 nye sager med særlig fokus på ejendomme med følsom arealanvendelse samt lokaliteter, hvor forurening kan udgøre en risiko for nærliggende målsat overfladevand. Undersøgelserne vil blandt andet omfatte private boligejendomme, hvor der er mistanke om tidligere erhvervsaktiviteter, som kan have efterladt forurening i jorden og dermed medføre risiko for indeluft påvirkning og/eller kontaktrisiko på ubefæstede arealer.

Derudover vil vi i 2026 gennemføre undersøgelser af den målsatte Byå på udvalgte strækninger. Dette sker som led i den landsdækkende indsats, hvor alle regioner tidligere er blevet tildelt særskilte midler til vurdering af påvirkningen af målsat overfladevand fra kendte og potentielle forureningskilder. Bornholms Regionskommune har fortsat ubrugte midler fra denne bevilling, som anvendes til undersøgelsesarbejdet i 2026.

Indsatsen mod klorerede opløsningsmidler vil fortsætte uændret. I efteråret 2025 etableres et nyt afværagesystem ved renseriet *Textilia* i Rønne. Anlægget er bygget til at rense ca. 2.000 liter grundvand i timen. Det rensede vand forventes ledt til kloak, men vi undersøger samtidig mulighederne for at genanvende det i Textilias egen produktion. En sådan

løsning vil både være mere bæredygtig og bygge videre på de erfaringer, andre regioner allerede har gjort sig.

Derudover driver og vedligeholder vi fem øvrige afværagesystemer i Allinge og Rønne. Disse overvåges løbende gennem systematisk prøvetagning for at sikre stabil drift og dokumenteret effekt.

Ved årets udgang forventer vi, at over 130 lokaliserede grunde er registreret i Jordforureningens Arealregister (JAR), mens yderligere 250 sager stadig skal overføres fra vores gamle indberetningssystem GeoEnviron. GeoEnviron var det oprindelige system, som blev anvendt til at indberette data til DKjord – en database udviklet af Danmarks Miljøportal, som håndterer og offentliggør oplysninger om jordforurening i Danmark. JAR, der er udviklet af regionerne, har overtaget indberetningen til DKjord og tilbyder et mere effektivt og brugervenligt system til at holde styr på samt få et samlet overblik over alle kortlægningerne. Når dette arbejde er afsluttet, vil regionskommunen have et bedre samlet overblik, hvilket vil muliggøre en mere målrettet og effektiv prioritering af indsatserne.

Endelig fastholder vi et særligt fokus på PFAS. Vi ønsker på sigt at iværksætte et mindre projekt, hvor der udtages prøver fra forskellige områdetyper, der vurderes mindst påvirket af punktkilder, for at få et bedre billede af baggrundsniveauet af PFAS på Bornholm.

Samtidig styrker vi løbende vores kompetencer, så vi kan være på forkant med ny viden og bedst muligt håndtere kommende miljømæssige udfordringer.

V1 – kortlægning

Regionskommunen kortlægger grunde på vidensniveau 1 (V1), når der på baggrund af historiske oplysninger er mistanke om forurening. Da der er begrænsede ressourcer til denne opgave, prioriteres kortlægningen på de grunde, hvor der inden for en overskuelig fremtid kan være risiko for, at miljø eller menneskers sundhed påvirkes. Det kan f.eks. være i forbindelse med planlagt boligbyggeri i tidligere eller nuværende industriområder.

En V1-kortlægning betyder, at grundejeren skal søge kommunen om tilladelse, før der udføres bygge- eller anlægsarbejde, som kan medføre risiko for spredning af forurening eller fordyre en senere offentlig indsats.

For V1-kortlagte grunde, hvor der ikke kan udstedes undersøgelsespåbud til en potentiel forurener – enten fordi der har været flere ejere, eller fordi der er gået mere end 30 år siden driften eller aktiviteten ophørte – vil grundene indgå i regionskommunens samlede prioriteringsliste over grunde der skal undersøges nærmere. For at komme på listen kræves det, at den potentielle forurening kan udgøre en risiko inden for de offentlige indsatsområder: følsom arealanvendelse (helårsbeboelse, institutioner, legepladser), grundvand, målsat overfladevand eller Natura 2000-områder.

Forureningsundersøgelser, afværge og V2 – kortlægning

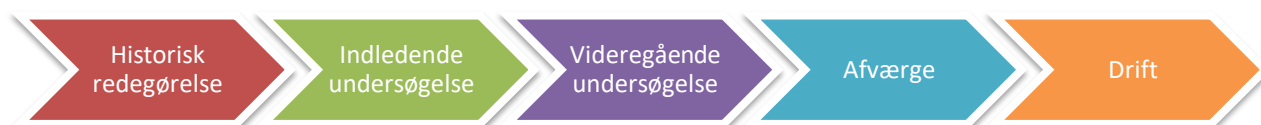
Hvis regionskommunen konstaterer, at der er forurening på en grund, kortlægges grunden på vidensniveau 2 (V2).

Falder en V2-grund ind under de lovbestemte offentlige indsatsområder, er regionskommunen forpligtet til at iværksætte en indsats for at beskytte mennesker og

miljø. Det kan ske gennem yderligere undersøgelser, oprensning eller andre afværgeforanstaltninger. Når en lokalitet kortlægges på V2, optages den – ligesom de relevante V1-grunde – på den samlede liste over lokaliteter, som indgår i regionskommunens årlige indsatsplan.

Efter en indsats kan en grund fortsat være kortlagt som forurenede, men uden at udgøre en risiko i forhold til arealanvendelsen eller grundvandet. Den kan også vurderes som delvist forurenede eller helt udgå af kortlægningen, hvis undersøgelser viser, at der ikke længere er mistanke eller risiko.

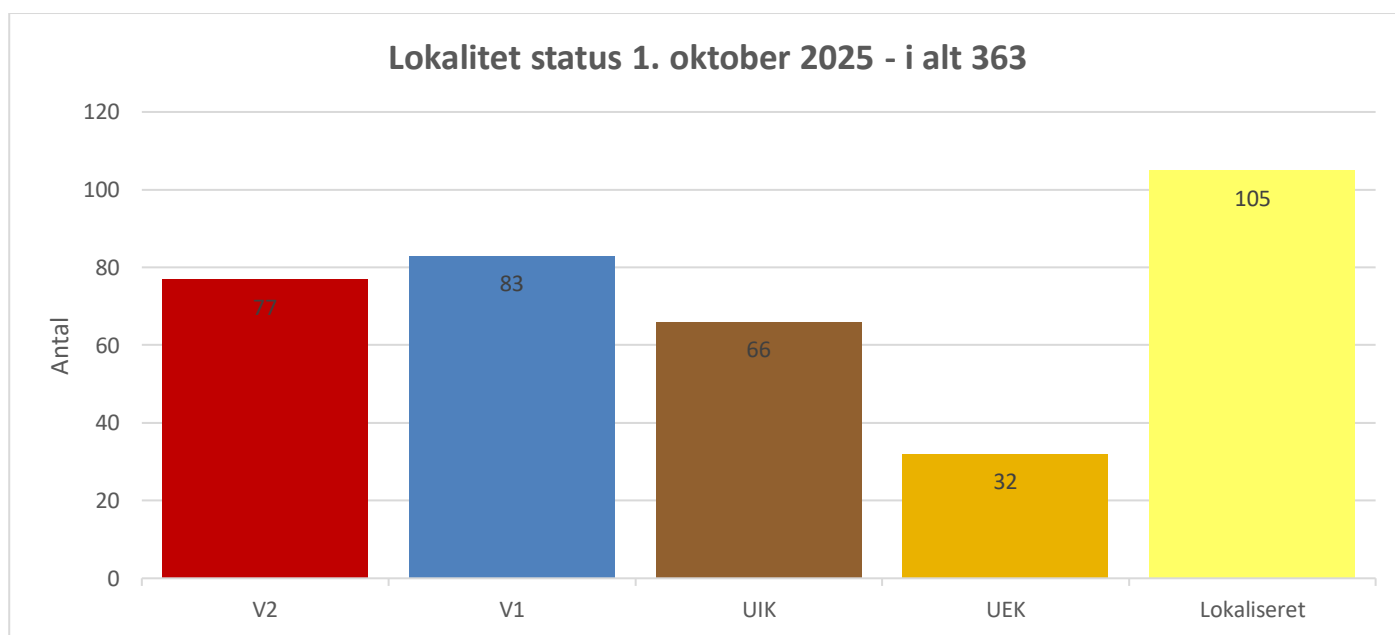
Figur 1 skitserer de forskellige faser i indsatsen mod jordforurening. Kun få grunde gennemgår alle faserne.

Figur 1 - Oversigt over de forskellige faser i indsatsen mod jordforurening. Først kan en lokalitet kortlægges på V1 ud fra en historisk redegørelse. Viser undersøgelser, at der er forurening, kortlægges grunden på V2, og der sættes ind med oprensning eller afværge, hvis det er nødvendigt.

Nuværende status på jordforureningsområdet

På nuværende tidspunkt har regionskommunen 363 sager registreret i JAR. Af de 363 er 77 lokaliteter kortlagt på V2, 83 lokaliteter er kortlagt på V1, 32 lokaliteter har status som udgået efter kortlægning (UEK) og 66 lokaliteter er udgået inden kortlægning (UIK). Derudover mangler der at blive overført de sidste 290 sager fra GeoEnviron til JAR, som også mangler en afgørelse, se **Figur 2**.

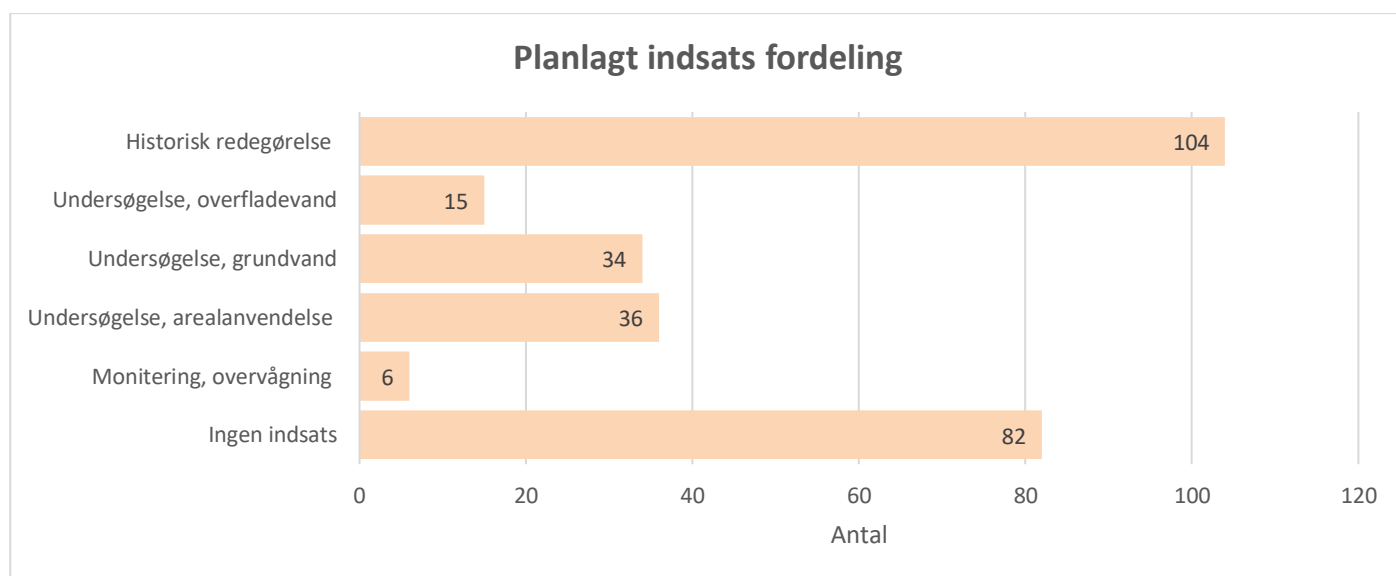

Figur 2 - Status på kortlægningsager i oktober 2025. En grund udgår af kortlægningen, hvis den er rensat op eller den viser sig alligevel ikke at være forurenede eller under mistanke for forurening. Der er i oktober 2025, 315 sager i JAR, hvoraf 61 af dem mangler afklaring (lokaliseret). UEK: Udgået efter kortlægning; UIK: udgået inden kortlægning

Ud fra de lokaliteter, der er kortlagt på vidensniveau 1 (V1) og vidensniveau 2 (V2), fordeler den offentlige indsats sig som vist i **Figur 3**. Af de i alt 160 lokaliteter har 15 en indsats i forhold til risiko for overfladevand, 36 i forhold til arealanvendelse og 34 i forhold til følsomt grundvand, mens 6 er udpeget som monitoringslokaliteter. Enkelte lokaliteter har flere typer indsats.

Derudover er der 82 kortlagte lokaliteter, som ikke er omfattet af den offentlige indsats.

For i alt 105 lokaliserede lokaliteter skal der udarbejdes en historisk redegørelse, som kan danne grundlag for en beslutning om, hvorvidt de skal kortlægges eller ej.

Figur 3 - fordeling af den offentlige indsats på V1 og V2 kortlagte lokaliteter, samt de lokaliserede der mangler historiske redegørelser.

Økonomi og årsværk

Det regionale jordforureningsbudget for 2026 forventes at udgøre ca. 3,45 mio. kr. fordelt på følgende poster:

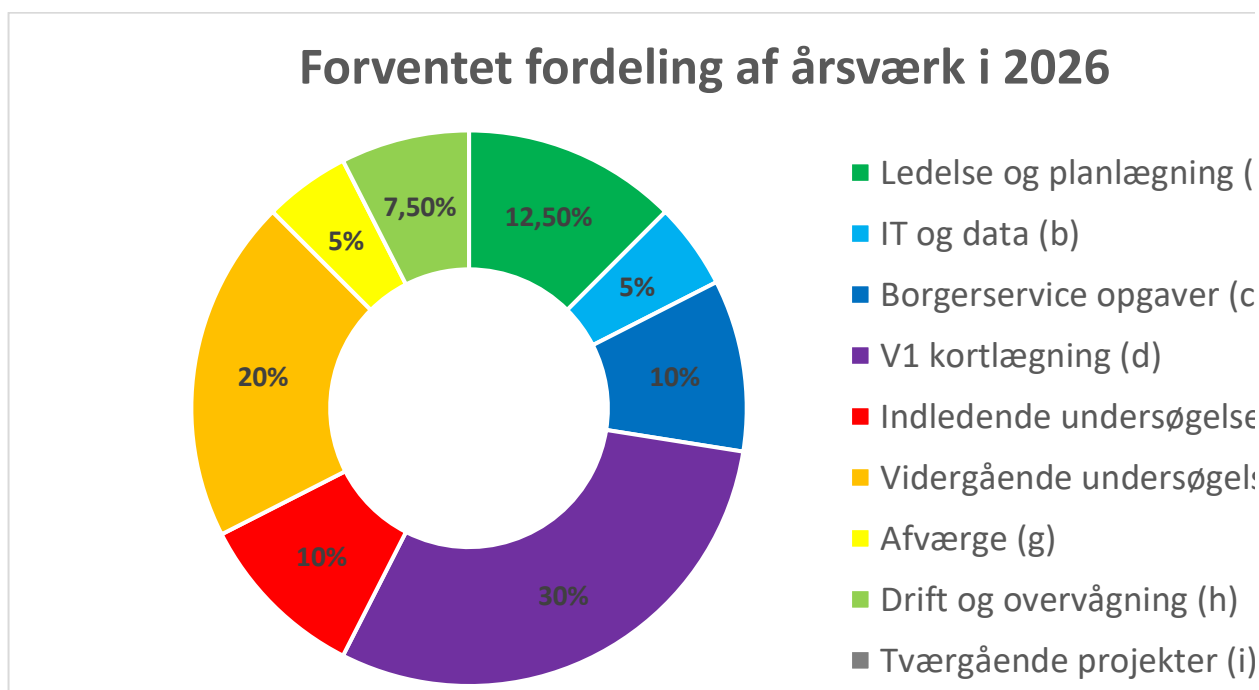
- Kortlægning og undersøgelser: Ca. 1,28 mio. kr. er afsat til generelle udgifter, herunder kortlægning, undersøgelser, løn, personaleomkostninger samt administrative udgifter.
- Særlige indsatser:
 - PFAS-indsatsen: Der er afsat i alt ca. 320.439 kr. til PFAS-indsats. Heraf er 167.286 kr. nye midler, som tilføres specifikt til 2026-budgettet, mens 153.153 kr. er midler der forventes overført fra 2025.
 - Overfladevand: Der er afsat 151.000 kr. til indsatsen for overfladevand, udelukkende bestående af forventede overførte midler fra 2025. Der tilføres ingen nye midler til denne indsats i 2026.

- Afværgeforanstaltninger og drift: 1,7 mio. kr. er reserveret til eksisterende afværgeforanstaltninger og løbende drift, som skal sikre en effektiv håndtering af forurening.

Budget 2026	
Generelle udgifter herunder løn og øvrige personale og administrative udgifter, undersøgelser/prøver mv.	1.275.251
Særlig PFAS-indsats	320.439
Særlig indsats vedr. overfladevand	151.000
I alt	1.746.690
Afværgeforanstaltninger	
Løbende drift	200.995
Afværge	1.499.734
Afværgeforanstaltninger i alt	1.700.729
Jordforurening i alt	<u>3.447.419</u>

Tabel 1 – Oversigt over budgettet for 2026

Det regionale jordforureningsområde på Bornholm har omtrent to årsværk til sagsbehandling samt interne støttefunktioner som for eksempel IT og ledelse. **Figur 4** viser hvilke typer opgaver årsværkene forventes at fordele sig på.

Figur 4 - Forventet fordeling af årsværk i 2026. Der er ikke afsat timer til tværgående projekter (i) i 2026. I Bilag 2 ses en oversigt over, hvad overskrifterne mere konkret dækker over.

Bilag 1 Oversigt over lokaliteter med offentlig indsats

Tabellen viser en oversigt over de lokaliteter, hvor der er truffet afgørelse om offentlig indsats, det vil sige hvor regionskommunen har pligt til at gøre en indsats. Som hovedregel gælder det at hvis status på lokaliteten er V1, så foretages en indledende undersøgelse, men hvis status er V2, så foretages en videregående undersøgelse og eventuel afværge. Den sidste gruppe er ofte større og mere komplicerede sager, som kan strække sig over flere år, og derfor kan der være videreført opgaver fra året før. Rækkefølgen i tabellen ligger ikke fast, fordi der kan komme nye oplysninger, som ændrer på prioriteringerne og fordi der jævnligt kommer nye lokaliteter til.

Prioritering af den offentlige indsats

Forventet indsats i 2026

Lok. nr.	Lokalitetsnavn	Vejnavn	Branche	aa	ofv	hr	mon
400-10365	Victor Vask A/S	Sandemandsvej 5, 3700 Rønne	Renseri				x
400-10350	Hugo Schleisners Farve og Renseri A/S	Østergade 49, 3700 Rønne	Renseri				x
400-90060	Bornholms Andelsvaskeri, Birkebakken og Birkevænget	Birkebakken 10, 3770 Allinge	Renseri				x
400-00056	Nabo1 til renseri	Østergade 53, 3700 Rønne	Nabo renseri				x
400-00061	Nabo 2 til renseri,	Østervoldgade 14, 3700 Rønne	Nabo renseri				x
400-00062	Nabo3 til renseri	Østervoldgade 12, 3700 Rønne	Nabo renseri				x
400-10033	Nexø Smede- og Maskinforretning	Brogade 7B, 3730 Nexø	Smed	x			
400-10039	Ibsker Smedeforretning	Korshøje 20, 3740 Svaneke	Smed	x			
400-10084	Rabækkeværket	Rabækkevej 1, 3700 Rønne	Maskinværksted Servicestationer		x	x	
400-90001	Bornholms Produkthandel	Snorrebakken 8a, 3700 Rønne	Genbrug af metalaffaldsprodukter		x		
400-90052	Rønne Skæreri (nedl.),	Landemærket 26, 3700 Rønne	Træimprægnering	(x)			

aa: arealanvendelse, ofv: overfladevand, hr: historisk redegørelse, mon: monitorings lokaliteter

Bilag 2 Oversigt over regionale opgaver indenfor jordforurening (årsværk)

Ledelse og planlægning (a)

Chefer
Sekretær
Jurist (egen)
Arbejdsprogram, herunder løbende prioritering af indsatsen (udvælgelse af lokaliteter)
Drift af administrative systemer (løn, ferie, tidsregistrering og økonomi)

IT og data (b)

Indkøb af hardware/ server/"maskiner" og software (Licenser) GIS, GeoEnviron, JAR
Digitalisering (fx e-arkivet)
Vedligeholdelse af IT
Kortforsyningen/luft-foto
Elektroniske indberetninger (MST, KMS, DK jord)
Tværgående IT-projekter (DMP)
Drift og udvikling af fagsystemer (herunder datavask)
Support af IT systemer
Udvikling af administrative systemer

Borgerserviceopgaver (c)

Kommunikation incl. hjemmeside
Indberetninger til MST
Depotrederegørelse
Forespørgsler
Aktindsigtssager
§8a-sager
Frivillige undersøgelser og oprensninger
Påbudssager inkl. villatanksager
OM-sager (Oliefondens Miljøpulje)
Eksternt samarbejde med f.eks. kommuner og miljøcentre om indsatsplaner for grundvand

V1 kortlægning (d)

Historik / historiske redegørelser
V1 – kortlægning

Indledende undersøgelser (e)

V2 undersøgelser
V2 undersøgelser efter anmodning (bolig)
V2 – kortlægning
Nuancering
Boligerklæringer
Revurdering af kortlægnings-grundlag

Videregående undersøgelser (f)

Videregående undersøgelser
(Målet for disse undersøgelser: Skal kunne danne grundlag for risikovurdering samt udgøre grundlag for vurdering af omfang af evt. afværgen).
VTO undersøgelser

Afværgen (g)

Projektering og etablering af oprensning/afværgen
Skitseprojektering
Detailprojektering
Udbud
Etablering

Drift og overvågning (h)

Drift og service af anlæg
Overvågning
Prøveudtagning
Statusnotater, herunder vurdering af stopkriterier
Tinglysning og udbetaling af erstatninger for f.eks. boringer

Tværgående projekter, herunder udviklingsprojekter (excl. IT) (i)

EU-projekter
Teknologiprojekter
Udvikling af arbejdsmetoder m.m.
Tværgående udbud f.eks. analyser
Intern samarbejder f.eks. RUP